

Informacja o działaniach podjętych w celu likwidacji zagrożeń dla ludzi i środowiska związanych z funkcjonowaniem magazynów odpadów niebezpiecznych

Problem porzucanych odpadów niebezpiecznych nie jest specyfiką województwa mazowieckiego ale występuje w całym kraju. Wg danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z listopada 2020 r. na terenie Polski zidentyfikowano 231 miejsc nielegalnego magazynowania lub porzucania odpadów niebezpiecznych, z czego 36 zlokalizowanych było na terenie województwa mazowieckiego. Największa skala problemu widoczna jest w województwie śląskim (Mysłowice, Siemianowice Śląskie, Częstochowa), jednakże z problemem tym mierzy się również województwo łódzkie, gdzie w jednym tylko miejscu zostało nielegalnie zmagazynowanych ok. 50 tys. ton toksycznych odpadów. Na Mazowszu obecnie największe zidentyfikowane miejsce magazynowania odpadów niebezpiecznych znajduje się w Wołominie, gdzie zdeponowanych zostało 20 tys. ton odpadów niebezpiecznych.

Porzucanie odpadów lub ich magazynowanie w miejscach do tego nieprzeznaczonych jest wynikiem działań przestępczych, a marszałkowie województw nie posiadają kompetencji do walki z przestępczością, w tym także zorganizowaną. Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu miejsc nielegalnego gromadzenia odpadów jest niedoskonałość systemu nadzoru przepływów odpadów niebezpiecznych. Zgodnie z przepisami ustawy o odpadach, wytwórca odpadów niebezpiecznych jest zwolniony z odpowiedzialności za gospodarowanie tymi odpadami z chwilą przekazania ich do ostatecznego procesu odzysku lub ostatecznego procesu unieszkodliwienia przez posiadacza odpadów prowadzącego taki proces. Pomimo to dochodzi do sytuacji, w których odpady są porzucane i stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz mogą prowadzić do nieodwracalnych szkód w środowisku, a odpowiedzialnego za odpad nie udaje się zidentyfikować lub udowodnić, że to dany podmiot jest wytwórcą tych odpadów, który nadal jest odpowiedzialnym za ich właściwe ostateczne zagospodarowanie. Dzieje się tak z powodu m.in. długiego łańcucha pośredników, którzy zgodnie z przepisami mogą zbierać odpady, nie posiadając odpowiedniej instalacji do ich unieszkodliwiania, a jedynie przekazywać je kolejnym zbierającym. Natomiast sam wytwórca odpadów niebezpiecznych, pomimo, że zobowiązany jest do odpowiedzialności za wytworzone odpady, wydaje się nie mieć odpowiednich narzędzi do wyegzekwowania od zbierającego potwierdzenia przekazania odpadów niebezpiecznych do unieszkodliwienia. Poza dokumentami ewidencji odpadów, których sposób sporządzania i prowadzenia został określony w przepisach ustawy o odpadach nie przewidziano obowiązku sporządzania innych dokumentów, potwierdzających właściwe zagospodarowanie odpadów, których okazania mógłby żądać wytwórca. Mając na względzie, że zbierający odpady niebezpieczne nie musi przekazać ich bezpośrednio do podmiotu prowadzącego ich unieszkodliwienie, a może zgodnie z przepisami przekazać je kolejnemu zbierającemu, łańcuch posiadaczy odpadów może być długi, a ostateczne zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych nie jest możliwe do ustalenia przez wytwórcę odpadów, przez co również brak jest pewności, że odpady trafią do instalacji. Powyższe prowadzi do rozwoju szarej strefy, która ma już wypracowane mechanizmy działania i skutecznie potrafi wykorzystać luki prawne w tym zakresie.

Analiza kolejnych przypadków pozwala na stwierdzenie, że na terenie Polski działają siatki podmiotów gospodarczych powołanych do istnienia tylko w celu prowadzenia nielegalnego gospodarowania odpadami. Co więcej, podmioty te raz zarabiają na odpadach, które porzucają, a następnie podmioty z nimi powiązane osobowo bądź kapitałowo zyskują na usuwaniu tych samych odpadów bo stają do przetargów ogłaszanych przez samorządy i je wygrywają.

Dodatkowo, znane są przypadki, gdzie legalnie usuwane w trybie wykonania zastępczego odpady finalnie nie trafiają na instalację, gdzie powinny zostać poddane unieszkodliwieniu bądź odzyskowi, ale znajdują się w innym miejscu i ponownie muszą zostać usunięte przez właściwy samorząd.

Wzrost liczby nielegalnych magazynów szczególnie uwidocznił się w ostatnich latach, na co niewątpliwie wpływ mają czynniki opisane poniżej.

1. Brak wystarczających mocy przerobowych instalacji do unieszkodliwiania odpadów, a konsekwencją tego jest wzrost cen za te usługi, co obserwujemy na terenie Mazowsza i czego konsekwencją będą coraz wyższe koszty usuwania odpadów przez samorzady. Należy wziąć pod uwagę fakt, że istniejące na rynku podmioty zajmujące się utylizacją odpadów nie mogą skupić się tylko na likwidacji tzw. bomb ekologicznych ponieważ mają zobowiązania bieżące wynikające z wcześniej zawartych umów.
2. Nieskuteczne działania organów ścigania, które nie wykrywają sprawców przestępstw oraz nieefektywnie działający wymiar sprawiedliwości. W efekcie czego śledztwa wszczynane w związku z zawiadomieniami o popełnieniu przestępstwa składanymi przez samorząd bądź inspekcje ochrony środowiska są umarzane, a osoby odpowiedzialne za przestępcze praktyki w zakresie gospodarki odpadami pozostają bezkarne. Dodatkowo przepisy prawa karnego w obecnym kształcie nie pozwalają na skuteczną eliminację przestępstw popełnianych przeciwko środowisku, które przecież generują bardzo wysokie koszty społeczne i gospodarcze.
3. Źle zaplanowane i przygotowane oraz zbyt pośpiesznie wdrożone reformy z 2018 r., gdzie:
 - nakazano wszystkim podmiotom gospodarującym odpadami ponieść duże koszty organizacyjne, które jednocześnie nie wiązały się z podniesieniem standardu gospodarowania odpadami, a doprowadziły do likwidacji części zakładów, wzrostu kosztów usług przez nie świadczonych oraz ucieczkę części z nich w szarą strefę.
 - dostosowanie wszystkich obowiązujących decyzji do nowych regulacji prawnych w jednym czasie, co obciążało administrację samorządową i znacząco wydłużyło czas oczekiwania na wydanie pozwolenia w zakresie gospodarowania odpadami. W krótkim czasie do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie wpłynęło ok. 770 wniosków o dostosowanie posiadanych dotychczas decyzji, z czego ok. 410 to sprawy przejęte od starostów.
 - przeniesienie kompetencji ze starostów do marszałków województw, spowodowało podwojenie ilości decyzji wymagających dostosowania przez Marszałka Województwa Mazowieckiego, jak również doprowadziło do sporów kompetencyjnych pomiędzy Marszałkiem a starostami oraz dało możliwość migrowania z wnioskami o dostosowanie między organami, jeżeli podmiot chciał unikać kontroli. W czasie kiedy trwały spory kompetencyjne lub w oczekiwaniu na kontrole WIOŚ przed wydaniem decyzji, które z uwagi na ogromną ilość postępowań znacznie się wydłużyło, firmy gospodarowały odpadami niezgodnie z posiadаныmi decyzjami.
 - włączenie w procedury wydawania decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki odpadami Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, co doprowadziło do zaangażowania inspekcji w postępowania administracyjne kosztem bieżących kontroli podmiotów dopuszczających się niewłaściwych praktyk w zakresie gospodarki odpadami.

- Likwidacja laboratoriów będących w strukturach WIOŚ-ów i przekształcenie ich w centralne laboratorium badawcze, które włączono w struktury Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, co wydłużyło czas postępowań prowadzonych przez inspekcję.
- wdrożenie mało funkcjonalnego systemu BDO - zastąpienie Wojewódzkiego Systemu Odpadowego, Bazą Danych o Odpadach uniemożliwiło faktyczne śledzenie przepływu strumienia odpadów. Wprowadzony system nie działał sprawnie i nie dawał możliwości raportowania zawartych w nim danych. System ten w rzeczywistości stwarza pozory kontroli, a naprawdę umożliwia nieuczciwym przedsiębiorcom tuszowanie nielegalnych praktyk. Wytwórca odpadów oraz organy nie są w stanie za pośrednictwem systemu BDO określić sposób ostatecznego zagospodarowania wytworzonych przez podmiot odpadów (wydłużony łańcuch pośredników, odbiorców odpadów itd).

Skala zjawiska porzucania odpadów nasiliła się po wprowadzeniu reform gospodarki odpadami w latach 2018 - 2019. Reforma z 2018 miała w zamyśle podniesienie standardów funkcjonowania firm zajmujących się zagospodarowaniem odpadami. Na podmioty zajmujące się magazynowaniem i przetwarzaniem odpadów nałożono nowe i bardzo kosztowne obowiązki, tj. wprowadzenie monitoringu miejsc składowania odpadów, zaostrzenie warunków, jakie musiały spełniać te miejsca. Reforma wprowadziła także okres przejściowy na dostosowanie się firm do nowych regulacji. Jak się jednak okazało, nie każdemu przedsiębiorcy z branży zależało, żeby się do tych wymogów dostosować i zaczęła się szybko powiększać szara strefa. Dodatkowo złe przepisy przejściowe umożliwiły podmiotom gospodarującym odpadami funkcjonowanie w niewłaściwy sposób, a mówiąc wprost firmy dopuszczały się nielegalnych praktyk wbrew zapisom posiadanych przez nie zezwoleń. Sprzyjał temu również fakt, że nadzór nad tymi podmiotami stał się nieefektywny w związku z przeciążeniem WIOŚ-ów kontrolami związanymi z wydawaniem decyzji i ograniczeniem kontroli doraźnych związanych z niewłaściwym gospodarowaniem odpadami.

Liczba miejsc porzuconych odpadów jest obecnie trudna do ustalenia, a większość z nich zgodnie z obowiązującym prawem podlega własności wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Koszty ich usuwania często są wyższe niż roczne budżety tych jednostek samorządu terytorialnego, podczas gdy stanowią one realne zagrożenie dla lokalnych społeczności i powinny być szybko i sprawnie unieszkodliwiane. Marszałkowie województw są właścicielami tylko w sprawach, w których cofnęli, uchylili lub wygasili decyzje, jednakże przykład województwa mazowieckiego czy województwa łódzkiego pokazuje, że najczęściej w takich przypadkach ilość odpadów nielegalnie magazynowanych jest ogromna. Zgodnie z ustawą o odpadach, wytwórca odpadów niebezpiecznych jest zwolniony z odpowiedzialności za gospodarowanie tymi odpadami z chwilą przekazania ich do ostatecznego procesu odzysku lub ostatecznego procesu unieszkodliwienia przez posiadacza odpadów prowadzącego taki proces. Niestety, ustawodawca nie dodał żadnego zapisu uniemożliwiającego przekazywanie tego rodzaju odpadów do zbierającego odpady ani umożliwiającego wyegzekwowanie dowodu potwierdzającego ostateczne zagospodarowanie odpadu. W związku z powyższym wytwórca, korzystając z nieprecyzyjnych zapisów ustawy o odpadach, obowiązek ten wykonuje za pośrednictwem innego podmiotu np. zbierającego odpady. Następnie wytwórca nie podejmuje żadnych działań w celu wyśledzenia całej ścieżki obiegu wytwarzanych przez siebie odpadów. Co do zasady, z chwilą przekazania odpadów

podmiotowi posiadającemu stosowne zezwolenia (np. na zbieranie odpadów) czuje się zwalniany z odpowiedzialności za wytworzone przez siebie odpady.

Na Mazowszu obecnie jest prowadzonych pięć postępowań będących we właściwości Marszałka, których skutkiem może być konieczność wykonania zastępczego usunięcia odpadów nielegalnie magazynowanych. W każdym z pięciu przypadków w pierwszej kolejności tut. organ podejmuje wszelkie możliwe działania aby wyegzekwować obowiązek usunięcia odpadów od podmiotu, który dopuścił do nagromadzenia odpadów nielegalnie bądź z naruszeniem zapisów posiadanej decyzji. W trzech postępowaniach podjęto już środki przewidziane w ramach egzekucji administracyjnej niepieniężnej (upomnienia, grzywny celem przymuszenia) i Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych, wobec jej nieskuteczności, rozpoczął przygotowania do ogłoszenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na usunięcie i unieszkodliwienie bądź odzysk odpadów. Trwają przy współpracy z WIOŚ-em oraz GIOŚ-em inwentaryzacje mające na celu ustalenie ilości oraz rodzajów zdeponowanych odpadów. Równolegle prowadzone są działania mające na celu pozyskanie środków na wykonanie tych zadań: o środki finansowe Marszałek zwrócił się do Wojewody Mazowieckiego, Ministra Klimatu i Środowiska oraz do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W ocenie tut. organu zadanie to stanowi bowiem zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej i jako takie powinno być finansowane przez Skarb Państwa, a nie z budżetu samorządu województwa. W pozostałych dwóch przypadkach została cofnięta decyzja i rozpoczyna się proces egzekucji administracyjnej niepieniężnej. Jeżeli okażą się one nieskuteczne, przystąpimy do wykonania zastępczego usuwania odpadów.

Podkreślić należy, że jeszcze na etapie projektowanych zmian przepisów podejmowano działania mające na celu przygotowanie się do realizacji nowych zadań:

1. w strukturach Departamentu Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych w 2018 roku utworzony został Wydział Kontroli Środowiskowych, do którego zadań należy kontrolowanie prowadzenia działalności podmiotów zgodnie z posiadaną decyzją wydaną przez Marszałka Województwa Mazowieckiego.
2. podjęto się oszacowania skali spraw, które w wyniku zmian przepisów kompetencyjnych zostaną przekazane marszałkowi, jednak sami starostowie nie byli w stanie udzielić informacji na temat ilości spraw;
3. przygotowane zostały stanowiska Konwentu Marszałków Województw RP:
 - w sprawie nowych regulacji prawnych dotyczących ochrony środowiska, w szczególności przepisów odnoszących się do gospodarki odpadami (Stanowisko nr 1_I z 23 sierpnia 2018 r. przekazane do Prezesa Rady Ministrów),
 - w sprawie dotowania zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami (Stanowisko nr 16_III z 12 grudnia 2018 r. – przekazane do Prezesa Rady Ministrów i Ministra Finansów)
4. prowadzono korespondencję z Ministerstwem Klimatu i Środowiska:
 - w związku z problemami interpretacji nowych przepisów, w szczególności w rozumieniu prawidłowej interpretacji użytego w ustawie pojęcia „wniosku spełniającego wymagania, o których mowa w art. 14 ust. 1 i 2 ustawy o zmianie

ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw” w kontekście określonych w ustawie konsekwencji niezłożenia wniosku „spełniającego wymagania”;

- w sprawie znaczących różnic w interpretacji pojęć dotyczących magazynowania odpadów, wskazanych w art. 42 ust. 1 pkt 4 i ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz art. 14 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw;
- w sprawie występowania różnic w interpretacji art. 41a ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach dotyczących zakresu kontroli prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska przed wydaniem zezwolenia na zbieranie lub/i przetwarzanie odpadów oraz udziału w tych kontrolach przedstawiciela organu wydającego decyzję;
- w sprawie podjęcia działań mających na celu zmianę ustawy o odpadach w zakresie określenia procedury przekazania między organami administracji publicznej ustanowionego zabezpieczenia roszczeń, w przypadku zmiany organu właściwego do załatwienia sprawy i wydania decyzji zmieniającej zezwolenie na zbieranie i/lub przetwarzanie odpadów.

Po uruchomieniu systemu BDO, prowadzono liczną korespondencję dotyczącą problemów z bazą BDO oraz problemów z jej funkcjonalnością oraz podejmowane były stanowiska przez Konwent Marszałków RP w tej sprawie (min. stanowisko Nr 7/2022 Konwentu Marszałków RP z 7 kwietnia 2022 w sprawie konieczności wprowadzenia zmian w funkcjonowaniu bazy danych o produktach i opakowaniach (BDO) w zakresie sprawozdawczości komunalnej, stanowisko Nr 2/2022 Konwentu Marszałków RP z 21 września 2022 r. w sprawie funkcjonowania modułu sprawozdawczości w elektronicznej bazie danych o produktach i opakowaniach (BDO).

W związku z ujawnioną skalą zjawiska nielegalnego magazynowania odpadów, podejmowane są działania mające na celu rozwiązanie problemu.

W ramach prowadzonych postępowań administracyjnych, w pierwszej kolejności podejmowane są działania dyscyplinujące, takie jak wezwanie zaniechania naruszeń warunków decyzji. Jeżeli podmiot nie zaniecha naruszania warunków decyzji, kolejnym krokiem jest cofnięcie decyzji, a następnie wszczynana jest procedura egzekucyjna, prowadząca do wykonania zastępczego usunięcia odpadów.

Ponadto Samorząd Województwa Mazowieckiego współpracuje z prokuratorami prowadzącymi postępowania w sprawach dotyczących nielegalnego magazynowania odpadów. Przekazuje dokumenty będące w posiadaniu organu i udziela niezbędnych wyjaśnień. W przypadku podejrzenia możliwości popełnienia przestępstwa lub niedopełnienia obowiązków przez inny organ lub podmiot do prokuratury zgłaszane są odpowiednie zawiadomienia.

Co istotne podejmowane są działania w celu ustalenia wytwórców porzucanych odpadów. W przypadku ich zidentyfikowania wysyłany jest monit informujący o konieczności zgodnego z prawem zagospodarowania odpadów oraz pouczenie, że w przypadku braku działań wytwórcy odpadów służących ich usunięciu, podmiot może zostać wezwany do zwrotu środków finansowych poniesionych na zagospodarowanie wytworzonych przez nią odpadów niebezpiecznych w ramach wykonania zastępczego. Kolejnym podejmowanym działaniem jest inwentaryzacja odpadów w miejscu ich porzucenia, mająca celu przygotowanie się do wykonań zastępczych.

Ponadto, z uwagi na niedoskonałość przepisów oraz brak zabezpieczenia środków na realizację zastępczego usuwania odpadów prowadzono korespondencję oraz przygotowywano we współpracy z innymi województwami stanowiska Konwentu Marszałków RP. Marszałek Województwa Mazowieckiego występował do:

1. Prezesa Rady Ministrów, Ministra Klimatu i Środowiska, Ministra Spraw wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (pismo znak PZ-OP-I.7012.39.2022.JK z 2 sierpnia 2022 r.) z apelem o podjęcie prac nad uszczegółowieniem przepisów dotyczących odpowiedzialności za zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych i wprowadzenie rozwiązań systemowych mających na celu likwidację miejsc magazynowania odpadów oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów finansowych pozwalających na 100% sfinansowanie usunięcia odpadów.
2. Ministra Klimatu i Środowiska (pismo znak PZ-OP-I.7012.19.2023.MO z 25 maja 2023 r.) informujące o konieczności zabezpieczenia środków finansowych oraz pilne zwołanie wszystkich służb mogących przyczynić się do rozwiązania problemu – w odpowiedzi na powyższe uzyskano odpowiedź o braku funduszy na usunięcie odpadów z terenu wykorzystywanego przez Foreko sp. z o.o. oraz o możliwości pozyskania funduszy z NFOŚiGW
3. Prezydenta RP (pismo znak PZ-OP-I.7012.35.2023.IJ z 12 lipca 2023 r.) informujące o procedurze nielegalnego i pozornie legalnego magazynowania odpadów oraz zawierające apel o podjęcie działań zapewniających fundusze na uprzątnięcie odpadów.
4. Prezesa Rady Ministrów (pisma znak PZ-OP-I.7012.19.2023 z 25 stycznia 2024 oraz 28 lutego 2024 r.) ws. wypracowania modelowych rozwiązań w zakresie procedury zastępczego usuwania odpadów w przypadkach nieustanowienia zabezpieczenia roszczeń

W ramach prac Konwentu Marszałków Województw RP przygotowano wspólne stanowisko m.in.:

- stanowisko nr 4/2022 Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 7 kwietnia 2022 r. w sprawie zmian przepisów prawa w zakresie gospodarki odpadami dotyczących wskazania miejsc tzw. miejsc spełniających warunki magazynowania odpadów oraz w zakresie usuwania odpadów stanowiących zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, w przypadku gdy obowiązek usunięcia odpadów powstał w związku z wydaniem decyzji o cofnięciu decyzji związanej z gospodarką odpadami, stwierdzeniem nieważności, uchyleniem lub wygaśnięciem decyzji związanej z gospodarką odpadami oraz egzekucji od posiadacza odpadów obowiązku usunięcia odpadów zgromadzonych w ramach prowadzonej działalności z zakresu gospodarki odpadami, które przesłano do Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu oraz Ministra Klimatu i Środowiska,
- Stanowisko nr 5 Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 12 czerwca 2024 r. w sprawie przeciwdziałania powstawaniu miejsc nielegalnego magazynowania odpadów niebezpiecznych stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska oraz usprawnienia usuwania porzuconych odpadów niebezpiecznych, które przesłano do Ministra Klimatu i Środowiska, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego.

Dodatkowo Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego uchwałą nr 10/24 z 15 maja 2024 r. w sprawie zajęcia przez Wojewódzką Radę Dialogu Społecznego w województwie mazowieckim stanowiska w sprawie problemów i barier związanych z nielegalnym bądź pozornie legalnym magazynowaniem odpadów niebezpiecznych oraz innych niż niebezpieczne, zaapelowała o podjęcie pilnych działań umożliwiających jednostkom samorządu terytorialnego skuteczniejsze przeciwdziałanie procederowi nielegalnego magazynowania odpadów. Stanowisko WRDS zostało przekazane do Prezydenta RP, Marszałka Senatu RP, Marszałka sejmiku RP, Prezesa Rady Ministrów. Dostrzegając problemy w gospodarce odpadami Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 28 lutego 2023 r. podjął stanowisko nr 1/23 z w sprawie konieczności zmiany przepisów dotyczących gospodarowania odpadami, które zostało przekazane do Prezesa Rady Ministrów oraz do Ministra Klimatu i Środowiska

Zastępcze usuwanie odpadów przekracza możliwości finansowe województwa i co ważniejsze wykonanie w trybie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji nie jest zadaniem własnym. Z tego względu podejmowano działania w celu pozyskania środków z budżetu państwa oraz innych źródeł. Kilkukrotnie zwracano się do Wojewody Mazowieckiego o przekazanie dotacji z budżetu państwa na zastępcze usuwanie odpadów. Dodatkowo wystąpiono do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z zapytaniem czy istnieje możliwość sfinansowania w całości poprzez dotację wykonania zastępczego usunięcia i zagospodarowania odpadów i negatywnych skutków w środowisku lub szkód w środowisku. Mimo starań dotychczas nie otrzymano środków zewnętrznych na realizację tych zadań.

Zadania z zakresu gospodarki odpadami realizowane przez marszałków województw są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej. Zgodnie z art. 167 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych. W związku z czym nakładanie na jednostki samorządu terytorialnego zadań z zakresu administracji rządowej obciąża ustawodawcę do przyznania środków na ich realizację w wysokości zapewniającej wykonanie zadania, co bezpośrednio wynika z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o *dochodach jednostek samorządu terytorialnego*. Jeszcze przed wprowadzeniem zmian przepisów z 2018 r. poziom finansowania zadań zleconych był niezadowalający, a kwestia ta była wielokrotnie przedmiotem wystąpień Konwentu Marszałków Województw RP, w tym m.in.:

- stanowiska nr 1_I z dnia 23 sierpnia 2018 r. w sprawie nowych regulacji prawnych dotyczących ochrony środowiska, w szczególności przepisów odnoszących się do gospodarki odpadami;
- stanowiska nr 16_III z dnia 12 grudnia 2018 r. w sprawie dotowania zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych ustawami;
- stanowiska nr 3/2020 z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie finansowania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w sferze ochrony środowiska.

Mimo wielokrotnego zwracania uwagi na powyższy problem kwestie podnoszone w wystąpieniach dotychczas nie zostały rozwiązane.

Podkreślić należy, że na przestrzeni ostatnich 8 lat, Marszałek Województwa Mazowieckiego był 9 razy kontrolowany przez Najwyższą Izbę Kontroli w obszarze gospodarki odpadami. Żadna z

kontroli nie wykazała poważnych naruszeń w realizacji zadań skutkujących zachwianiem systemu gospodarowania odpadami. Tymczasem przeprowadzona w 2022 roku przez NIK kontrola dotycząca usuwania nielegalnie składowanych odpadów niebezpiecznych wskazała na konieczność podjęcia przez Ministra Klimatu i Środowiska koordynacji rozwiązania problemu na poziomie krajowym.

Wśród wniosków sformułowanych przez NIK znalazły się następujące zalecenia dla resortu Klimatu i Środowiska:

Wypracowanie rozwiązań finansowych, prawnych i organizacyjnych niezbędnych do zapewnienia niezwłocznego i skutecznego eliminowania zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi lub środowiska, powodowanych przez nielegalnie deponowane odpady niebezpieczne i przedłożenie Radzie Ministrów propozycji stosownych w tym zakresie zmian legislacyjnych.

Rozwiązania te powinny uwzględniać:

- stworzenie systemu inwentaryzacji nielegalnie deponowanych odpadów niebezpiecznych wraz z ich kwalifikacją pod kątem pilności ich usunięcia ze względu na stopień zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska,
- system nadzoru nad prawidłowością usunięcia nielegalnie deponowanych odpadów niebezpiecznych przez ich posiadacza,
- wyznaczenie strategicznego podmiotu odpowiedzialnego za wszystkie działania niezbędne do skutecznego doprowadzenia do usunięcia nielegalnie zdeponowanych odpadów niebezpiecznych w przypadku braku możliwości wyegzekwowania tego obowiązku od posiadacza odpadów,
- wyposażenie ww. podmiotu w instrumenty prawne i środki finansowe konieczne do niezwłocznego usunięcia tych odpadów.

Marszałek Województwa Mazowieckiego jako organ ochrony środowiska wykorzystując wszelkie dostępne narzędzia przewidziane prawem podejmuje i nadal będzie podejmował działania mające na celu likwidację zagrożeń związanych z nielegalnymi magazynami odpadów niebezpiecznych. Nie zastąpi jednakże swoimi działaniami wieloletnich zaniedbań będących efektem złej legislacji oraz złej organizacji procesów, które doprowadziły do sytuacji opisanej na wstępie, a co najistotniejsze stoi na straży celowego i oszczędnego wydatkowania środków z budżetu Województwa Mazowieckiego.